

Venäjän keisarinnan päiväkirjasta

Paksu verho peittää niitä salaisuuksia ja sisäisiä asioita, joita tapahtuu Venäjän keisarillisen hovin suljetuimmassa piirissä. Venäjän hovi on kaikellaisten juonittelujen, uskottomien

s k a n d aalien ja kauheiden raakuuksien pohjaton kuilu. Mutta huolellisesti vartioituna on ulkomaailma onnistuttu pitämään tietämättömänä siitä kaikesta. Senvuoksi Säkenien lukijat antanevat sitä suuremman arvon sille tosiasioille perustuvalla esitykselle, joka meillä on tilaisuus julaista kreivinna Vera Antonova Branitzkay-an äsken Parisissa ilmestyneen kirjan avulla Venäjän hovin sisimmistä salaisuuksista.

Kirjan tekijätär on ollut Ve-

näjän nykyisen keisarinnan hovinainen ja luotetuimpana ystävättärenä, mutta täytyi joidenkin salaisten vehkeilyjen vuoksi jättää Venäjän hovi ja elää nykyään Parisissa.

Tässä muutamia otteita hänen edellämäinitusta kirjastaan:

Keväällä 1902 vaati keisarinna käymään minua Venäjän keisarillisessa palatsissa. Minun oleskeluni aikana siellä sanoo hän eräänä päivänä minulle: "Hyvä kreivinna, minä haluan kirjoittaa Keittokirjan." Minä esitin hänelle, ettei sellaisen kirjan kirjoittaminen oikein ole kruunatulle päälle arvokasta tehtävää. Minä muistutin lisäksi Englannin kuningattaren valokuva-kokoelmista. Muistutin siitä, että Rumanian kuningatar on kirjoittanut k a k s i

Venäjän keisarinna

novellia salanimellä "Carmen Sylva" ja vihdoin siitä, että keisarinnan sisar, ruuriruhtinas Sergiuksen puoliso Elisabeth, on kirjoittanut teoksen rotukoivain ihmeteltävistä henkisistä ominaisuuksista.

Minkätähden — kysyin minä — ei teidän majestettinne tahtoisi sen sijaan kirjoittaa esim. päiväkirjaa? Sen luotettavat kuvaukset henkilöistä ja tapahtumista olisivat varmaankin suuresta historiallisesta merkityksestä.

"Minä pidin päiväkirjaa", vastasi keisarinna, "mutta minua kauhistutti ajatus, että sen sisältö joskus tulisi tunnetuksi. Se sisältäisi sellaisia tapahtumia, joita maailman ei tarvitse tietää. Itse keisari ei vielä ole saanut silmätä sen sisältöön."

Painokkaasti vastasin minä tähän: Minä haluaisin mielelläni nähdä päiväkirjanne. Ehkä minä voisin sittemmin olla tilaisuudessa antamaan teille joitain ohjeita kirjalliselta kannalta katsottuna. Ensi alussa vastustetaan suostui keisarinna lopulta toivomukseeni, lausuen: "Minä en mielelläni ilmaise salaisuuksiani mistään hinnasta, mutta siinä se on. Tahni ensin erotan siitä rakkauskirjeeni ja muun kirjevaihtoni ja sellaiset muistiinpanot, jotka koskevat lääkärieni käsittelyä sekä munkkien ja hypnositarien suhtautumista minuun. Te tiedätte, että tsaari on aivan onneton sen vuoksi, etten minä ole hänelle kruununperillistä lahjoittanut. Hänen kaikki kaikkensa on siinä, että tulla isäksi."

Pompeijilaisella paviljongilla ojensi sittemmin paronessa Nalho minulle keisarinnan päiväkirjan, joka oli pääasiallisesti saksaksi kirjoitettu.

Heti ensi sivulta löysin lauseen: Haava, joka lyödään miekalla, parantuu useimmiten, mutta kielellä lyöty ei milloinkaan. Minä avasin toisen sivun ja luin siltä seuraavan muistiinpanon:

Keisarinnan sisaren raakamaisesta kohtelusta.

"Minun sisareni Elisabeth tuli itkeni luokseni ja sai minun sydämeni vapisemaan epätoivoisen asemansa vuoksi. Sisar raukani! Mutta mitä voin minä tehdä hänen hyväksensä? Nikolai (keisari) on sanonut minulle, ettei hän sekaannu setänsä perheasioihin.

Minä kerroin hänelle niistä villeistä, kaikkea siveellisyttä pilkkaavista hurjisteluista. Mutta Nikolai vastasi: "Sergei on loistava hallinnollinen kyky ja minulla ei ole hituistakaan halua antaa hänelle nuhteluja." Minä puolisoni asemassa antaisin Sergeille tunteille käyvän läksytyksen. Mutta nähtävästi ovat kaikki miehet raakoja.

Hän, leskikeisarinna, on sietämätön olio (kreatur). Hän kohtelee minua kuin kamarineitsyttä ja koettaa saada hovissa sen käsityksen vallalle, että hän seisoo ylempänä kuin minä. Minä vihaan vanhain rouvain koketeeraamista. Jokatapauksessa menettelen minä oman makuni mukaisesti, enkä ota vastaan mitään määräyksiä anoppimuoriltani. Sitä vartenhan minä olen keisarinna.

”Minä rakastan merta” — oli päiväkirjan eräällä sivulla. — ”Kuinka minä tunnen itseni vaapaaksi ja varmaksi päästyäni tästä maalla olevan palatsin van-

Suuriruhtinatar Elizabeth

keudesta. Mutta tämä hirmuinen muisto. Kuinka taisikaan Nikolai häntä niin kauheasti loukata ja ärsyttää! Toki laivan

salongissa kumminkin olisi hänen täytynyt sitä voida välttää. Minä tunnen itseni sydämellisesti iloiseksi ollessani jälleen Pietarhovissa.”

Kirjotettuani edellä kertomani kohdat päiväkirjasta sekä luetuani jällellä olevat muistiinpanot, läksin minä jälleen keisarilliseen palatsiin. Siellä kohtasin keisarinna kysymyksellä: ”Te olette siis lukenut kaikki?” Myöntävän nyökkäykseni jälestä hän jatkoi: ”Jos te ajattelette saattaa julkisuuteen minun muistiinpanojani, niin tahdon minä teille kertoa vielä muutamia tapauksia elämästäni.” Nämä sanat antoivat minulle rohkeutta huomauttaa, että olisi erittäin intressanttia, jos teidän majesteettinne suvaitsi minulle sanoa mikä oli se mieltäkiihottava kohta, joka keisarillisella juhalla tapahtui?

Murhenäytelmä Standardilla

”Jumalan tähden!” pääsi keisarinna huuilta. ”Milloinkaan ei maailman tarvitse tietää sitä mitä silloin tapahtui, mutta teille tahdon minä uskoa tämän salaisuuden. Se tapahtui Standardilla, joka silloin risteili Suomen lahdella. Keisari ja minä istuimme kahdenkeskisessä keskustelussa erään laivan kannella olevan pöydän luona, kun kreivi Sivers, eräs nuori kaartinluutnantti, tulee luoksemme, ojentaen minulle tärkeän sanoman minun sihteeriltäni.”

Luutnantti! — sanoi keisari upseerille. — Minä olen kuullut teidän kummallisesta rakkausseikkailustanne. Ja minun täy-

tyy tunnustaa, että minä olen sen vuoksi tullut liikutetuksi mitä epämieluisimmalla tavalla.

Lutnantti käänti katseensa alas. Hän rakasti — kuten tsaari, tuo fanaattinen juutalaisvihaaja, joku tunti aikaisemmin oli saanut kuulla — erästä juutalais tyttöä ja oli aikeissa lopettaa upseeriuransa totellakseen sydämensä kieltä, mennäkseen naimisiin tytön kanssa. Situaationsi oli ylen kiusallinen. Kun tsaari huomautti minulle, että hän tahdot antaa lutnantille läksytyksen, nousin minä ylös lähtekseni salonkiini. Mutta minä kuulin, kuinka puolisoni ärsyttävällä ivalla lausui: "Minun rakas kreivini, minä surkultelen, että minä kadotan teidät. Mutta minä olen kuullut, että te tahdotte naida kurjan juutalaistytön. Parasta niin ollen, että te otatte eronne ja matkustatte helvettiin."

Tulisina kuuluivat lutnantin huulilta sanat: "Minun naimiasiani ovat yksityis-asioitani, joihin kenelläkään, ei edes itse jumalalla, ole oikeutta sekaantua."

"Mutta minulla on oikeus kieltää teidät aviosuhteista kelvottoman ihmisen kanssa", vastasi keisari.

"Ainoastaan lurjus voi häntä sanoa kelvottomaksi ihmiseksi." Näin sanoen ryntäsi kreivi Sivers keisarin päälle ja antoi hänelle useampia nyrkiniskuja vasten kasvoja, siksi kunnes veri pörskyi keisarin kasvoista. Seuraavassa silmänräpäyksessä sieppasi kreivi Sivers revolverinsa ja ampui itsensä.

"Itsestään selvää on, ettette saata tätä minun kertomustani

kenenkään korville", lisäsi keisarinna.

Ollessani keisarinnan läheisyydessä kertoili hän minulle usein tapahtumia elämästään, jotka kirjallisessa katsannossa tuntuvat ainoastaan jaarittelulta. Tässä muuan sellaisista.

Keisarinna kertoi että hän mielellään halusi joskus liikkella tuntemattomana pääkaupungin kauduilla ja liikehuoneissa. Tällaisilla kävelyillään sattui keisarinna erään kerran kulkemaan jonkun suuren tehtaan sivutse, jonka edustalla tungeskeli suuri joukko ihmisiä. Keisarinna kysyi eräältä poliisimieheltä, mitä tässä oli tekeillä. "Etkö sitten osaa lukea", kuului poliisin työkeä vastaus. "Liikkuvia kuvia siellä näytellään." Uteliaana tahtoi keisarinna päästä teltaan silvilpukuisen adjutanttinsa seurassa, mutta poliisi selitti, että telta oli liijan täysi ja sentähden pääsy kielletty. "Se roisto haluaa juomarahaa", kuiskasi joku sotilas keisarinnan korvaan. Adjutantti antoi poliisille 50 kopeekkaisen ja keisarinna seuraalaisineen pääsi sisään katsomaan näytelmää.

Nikolai ja hänen suhteensa uskuntoon.

Eräänä viikkona seurustelumme jatkuessa lähetti keisarinna minulle vihkosen, johon hän oli kirjotellut filosofisia ja uskonnollisia mietelmiään. Tarkotus oli, että minun piti muokata nuo mietteet julkastavaan asuun.

Mieltäkiinnittävä on eräs keisarin uskontoa koskeva keskustelu hänen ja keisarinnan välillä.

”Uskotko sinä”, kysyi keisarinna puolisoiltaan, ”kuolemattomaan sieluun?”

”Siitä meidän uskontomme opettajain mielipiteen mukaan ei saa vallita minkäänlaista epäilystä”, vastasi keisari. Ja huomautukseen: ”Mutta uskonnotan ovat ihmistyötä”, huudahti hän kiihtyneellä äänellä: ”Uskonto ja minun jumalallinen lähetystyöni ei näytä olevan pystynyt sinun lihaasi ja vereesi.” Ja niin vihastui hän tuosta keskustelusta, että oli nyrjällä tuulella ja puhumattomana pari päivää sen jällestä.

Keisari ja naisten äänioikeus.

Olessani keisarinnan hovinaisena osotti keisarinna minulle eräänä päivänä sisareltansa suuriruhtinatar Elisabethiltä saamaansa kirjettä ja sanoi: ”Tänään sain minä tämän kirjelmän sisareltani, joka on naisten äänioikeuden puoltaja. Mutta minä en uskalla puhua keisarin kanssa niin vaikeasta asiasta. Kenties te sopivassa tilaisuudessa voisitte sen tehdä paremmin.” Minä lupasin tehdä yrityksen.

Kului sitten muutamia viikkoja ilman että minä olin voinut täyttää keisarinnan toivomusta. Vihdoin eräänä päivänä aamiaisen jällestä sain minä tilaisuuden pistäytyä keisarin työhuoneeseen ja verhouduin amerikalaisen uskonnon pyhyydellä, sillä kaikki mielikuvituksellinen fantasia vaikuttaa tsaariin vastustamattomalla vetovoimalla. Minun täytyy tunnustaa, että minä en mitään kyllä tiedä amerikalaisista uskonlahkoista, mutta minä tartuin ti-

laisuuteen ammentakseni siten ulos keisarin mielipiteen naisten äänioikeusliikkeestä.

Puheen johduttua viimeksimainitsemaani asiaan, löi hän kiiwaasti nyrkkinsä pöytään ja huusi: ”Naisten äänioikeus! Kaikkea minä saan kuulla. Minä en suvaitse kuulla enemmän sellaisista mielettömyyksistä. Naiset, joilla ei ole mitään tehtävää, saavat päähänsä moisia hulluja ajatuksia ja levittävät sittemmin sellaisia aatteita. Venäjällä on jo m’tä tahansa, mutta tätä minä en tule sallimaan mistään hinnasta.” Ja kun minä huomaustin tähän, että teidän majestettinnehän toki tietänee, että hänen keisarillinen korkeutensa suuriruhtinatar Elisabeth on myös naisliikkeeseen yhtynyt, sähähti Nikolai: ”Hän on kylliksi hullu siihen. Hän on kirjevaihdossa kiihkomielisten ihmisten kanssa Amerikassa ja Englannissa, mutta minä olen antanut ennakolta tarkastaa hänen postinsa. Ja ellei hän peräydy, tulee hän suljetuksi luostariin.

Suuriruhtinatar Elisabeth vankina

Pian edellä kerrotun keskustelun tapahduttua jätin minä Venäjän lähteäkseni Ranskaan. Siellä sain lukea, että suuriruhtinatar Elisabeth on vetäytynyt luostarielämään. Heti selvisi minulle, että keisarinnan sisar on vankina. Minä käännyin kirjeellä erään moskovalaisen ystävävättäreni puoleen ja pyysin hänen antamaan selvän asiasta. Hän sai tilaisuuden tavata suuriruhtinatarta, joka lähetti minulle seuraavan kuvauksen: ”Erääs-

sä keskustelussa puhuin minä keisarin kanssa sukupuolten tasa-arvoisuudesta. Seuraavana iltana, kun olin juuri lähdössä ulos, tuli luokseni ruhtinatar Galitzin, eräs hovinainen ja pyysi keisarin vaatimuksesta vitkastelematta lähtemään hovisaarnaaja Wostargovin luokse. Minä olin hämmästynyt, mutta minun täytyi seurata. Palatsin edustalla odottivat hovivaunut, joilla minut vietiin Moskovan asemalle. Siellä odottivat minua Wostargov ja

kenraali Pulatin. He pakottivat minun astumaan keisarilliseen rautatievaunuun, ja tuskin oli juna lähtenyt liikkeelle kuin hovisaarnaaja aloitti puhelun siitä, että keisari on määrännyt minut sulettavaksi luostariin, rukoillakseni sieluni puolesta. Minä olin lähellä menettää tajuntani. Luostariin saavuttuani puettiin minut nunnaksi. Minun kirjeeni avattiin ja luettiin. Luostarin sisällä minulla kyllä on vapauteni, mutta minä olen kuitenkin vangittu”

TOIVOTTOMAN LAULU

*Miksi kulkevak's' kulkijaks' olenkaan luotu,
En iloa, riemua tuntea saa?
Miksi murhetta, tuskia on syömmeeni suotu
Ja puutetta, sortoa tuntea saan?*

*Miksi kyynelten lähde ei silmästä ehdy?
Miksi tuskien tunteet ei sammua saa?
Miksi sydän on mulle niin helläksi tehty,
Ett' murhetta, tuskia tuntevi vaan?*

*Miksi otsakin mulla on polttava aina?
Miksi myrskyinen sydän niin hellivä on?
Missä sieluni tuskat haihtua saavat,
Missä rintani tuli sammuva on?*

*Kärsi vielä sydän, ei kyynel nyt auta,
Ja huokaus rintaani sammukoon.
Kohta sullekin, onneton, aukevi hauta,
siellä tuska ja murhe on tuntematon.*

Niagaralla 21. 11. 1911

Petter Leskinen.

